

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 77 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr
for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	3.1.1	Dagens ordning og finansieringsmodell	8
2	Lovforslagets bakgrunn	5	3.1.2	Statlige retningslinjer	8
2.1	Gjennomføring av godkjenning av yrkeskvalifikasjoner på elektroområdet	5	3.1.3	Adgangen til å ta gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter EØS-retten – hovedpunkter	9
2.2	Høringen	6	3.2	Høringsforslaget	9
2.3	Rettsstilstanden i enkelte andre land	7	3.3	Høringsinstansenes syn	10
2.3.1	Sverige.....	7	3.4	Departementets vurderinger	10
2.3.2	Danmark	7	4	Økonomiske og administrative konsekvenser	12
2.3.3	Finland.....	7	5	Merknader til lovforslaget	12
2.3.4	Polen.....	7		Forslag til lov om endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.)	15
2.4	Sammenlignbare nasjonale gebyrordninger i Norge	8			
2.4.1	Innledning	8			
2.4.2	Helsepersonell.....	8			
2.4.3	Trafikklærere og faglige ledere etter vegtrafikkloven.....	8			
2.4.4	Landmålere	8			
3	Hjemmel for å kunne ta gebyr for behandling av saker om godkjenning og forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner	8			
3.1	Gjeldende rett	8			

Prop. 77 L

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 5. april 2024,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår å innføre en hjemmel i el-tilsynsloven for å kunne ta gebyr for behandling av saker om godkjenning og forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner innen elektroyrkene.

Kostnadene ved behandlingen av slike saker dekkes i dag gjennom gebyrer som pålegges virksomheter som underlegges el-tilsyn av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Departementet foreslår en endring av dagens finansieringsmodell, som åpner for at kostnadene ved saksbehandlingen skal dekkes av den som søker om godkjenning av eller underlegges forhåndskontroll av sine yrkeskvalifikasjoner. Forslaget skal gi grunnlag for en finansieringsordning der kostnaden bæres av den som etterspør den aktuelle tjenesten.

Lovforslaget forutsetter at nærmere bestemmelser om saksbehandlingsgebyr gis i forskrift til loven.

2 Lovforslagets bakgrunn

2.1 Gjennomføring av godkjenning av yrkeskvalifikasjoner på elektroområdet

DSBs og andre myndigheters arbeid med å ivareta sikkerheten ved elektriske anlegg og elektrisk utstyr er en viktig del av samfunnssikkerheten. Det stilles krav til elsikkerhet for å forebygge at elektriske anlegg og elektrisk utstyr utgjør fare for liv, helse og materielle verdier. En forutsetning for et høyt elsikkerhetsnivå er at de som utfører elektrofaglig arbeid har nødvendige kvalifikasjoner og kompetanse. I Norge er derfor yrkene innen elektrofagene lovregulerte. Dette innebærer at lovverket setter kvalifikasjonskrav for dem som skal utøve disse yrkene.

I medhold av lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr (el-tilsynsloven) § 12 er det gitt forskrift 19. juni 2013 nr. 739 om elektroforetak og kvalifikasjonskrav for arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr. For den som har det faglige ansvaret er kvalifikasjonskravene relevant master- eller bachelorgrad eller teknisk fagskole med relevant fagbrev, i tillegg til minst tre års relevant praksis etter endt utdanning. For fagarbeidere er yrkeskvalifikasjonskravet relevant fagbrev innen elektrofag. Fagarbeiderkategorien omfatter ti ulike

yrkesgrupper og kategorien faglig ansvarlig fem ulike yrker.

Personer som har sin utdanning og yrkespraksis fra Norge er i kraft av dette kvalifisert for å utøve et elektrofaglig yrke i Norge. Dette gjelder uavhengig av om man er norsk statsborger, EØS-borger eller tredjelandsborger.

Personer som har sin utdanning og yrkespraksis fra et annet land, og som ønsker å etablere seg i Norge, må søke DSB om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner for å kunne videreføre yrket i Norge. Ved midlertidig yrkesutøvelse må søkeren før utøvelse av yrket innlevere en skriftlig forhåndsmelding til DSB med tilhørende dokumenter. Ettersom utøvelse av yrker på elektroområdet kan få vesentlige konsekvenser for helse og sikkerhet, foretar DSB en forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjonene før den enkelte kan utøve yrket første gang i Norge. Enhver som ikke har sin utdanning og yrkespraksis fra Norge, må derfor få sine yrkeskvalifikasjoner godkjent av DSB.

Saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner kan fremmes via DSBs elektroniske søknadsportal.

Nærmere bestemmelser om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fremgår at kapittel 4 og 5 i forskrift 19. juni 2013 om elektroforetak mv. For personer med statsborgerskap fra et EØS-land eller Sveits og som har sin utdanning og praksis fra et annet EØS-land eller Sveits, henviser forskriften til saksbehandlingsreglene i lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) og forskrift 22. desember 2017 nr. 2384 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Yrkeskvalifikasjonsloven og den tilhørende forskriften gjennomfører Europarlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF av 7. september 2005 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsdirektivet) med senere endringer, herunder direktiv 2013/55/EU.

Personer som har sin utdanning og praksis fra et tredjeland må ha kvalifikasjoner som er tilnærmet de kvalifikasjonskravene som fremgår av kapittel 3 i forskrift 19. juni 2013 om elektroforetak mv. Det pågår et arbeid med endringer i forskriften for å gjennomføre de nye reglene for tredjelandsborgere som er inntatt i yrkeskvalifikasjonsdirektivet.

For den enkelte er saksbehandlingen i dag gratis, og dette innebærer at DSB ikke krever gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Siden opprettelsen av offentlig tilsyn med elektriske anlegg i 1898 har elsikkerhetsområdet vært finansiert gjennom innkreving av tilsynsgebyrer.

Tilsynsgebyrer finansierer både tilsynsaktivitetene i stort og den øvrige forvaltningen av elsikkerhetsområdet. DSBs kostnader til blant annet behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner dekkes derfor i dag gjennom gebyrer som pålegges virksomheter som underlegges tilsyn av DSB.

2.2 Høringen

Lovforslaget ble 10. mars 2023 sendt på høring til følgende instanser:

Departementene

Direktoratet for Arbeidstilsynet
 Direktoratet for byggkvalitet
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Forbrukerrådet
 Forbrukertilsynet
 Helsedirektoratet
 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
 Konkurransetilsynet
 Miljødirektoratet
 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
 NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen)
 Norges vassdrags- og energidirektorat
 Petroleumstilsynet
 Regelrådet
 Sjøfartsdirektoratet
 Statens helsetilsyn
 Statens jernbanetilsyn
 Tilsynsrådet for advokatvirksomhet
 Utdanningsdirektoratet

Bane NOR SF
 SINTEF
 Statkraft SF
 Statnett SF

Akademikerne
 El-og IT forbundet
 Elektroforeningen
 Energi Norge
 Fellesforbundet
 Finans Norge
 Heisleverandørenes landsforening
 IFEA
 Landsorganisasjonen i Norge
 Nelfo
 Norges Ingeniør- og Teknologiorganisasjon
 Norsk Elektroteknisk Komité
 Norsk Industri
 Næringslivets Hovedorganisasjon

REN AS
 Representantskapet for Faglig Forum
 Rådgivende ingeniørers forening
 Samfunnsbedriftene
 Tavleforeningen
 TEKNA
 Unio
 VKE
 Yrkesorganisasjonens Sentralforbund

Det kom inn elleve høringsvar. Følgende høringsinstanser hadde merknader til høringsforslaget:

Statnett SF

El- og IT forbundet
 Nelfo
 Norsk Industri

Følgende høringsinstanser hadde ingen merknader til høringsforslaget:

Forsvarsdepartementet
 Samferdselsdepartementet

Norges vassdrags- og energidirektorat
 Petroleumstilsynet
 Sjøfartsdirektoratet
 Statens jernbanetilsyn

Norsk Forening for Elektro og Automatisering

Høringsinstansenes syn vil bli behandlet i punkt 3 i forbindelse med de aktuelle lovforslagene.

2.3 Rettstilstanden i enkelte andre land

2.3.1 Sverige

I svensk rett er yrkeskvalifikasjonsdirektivet gjennomført i «Lag om erkännande av yrkeskvalifikasjoner» og «Förordning om erkännande av yrkeskvalifikasjoner». Søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner innen elektrofagene avgjøres av Elsäkerhetsverket.

Det svenske regelverket oppstiller, etter det departementet kjenner til, kun kvalifikasjonskrav for den som skal ha det faglige ansvaret for det elektrofaglige arbeidet i et foretak, og ikke for yrker der det i Norge er krav om fagbrev.

En person som har autorisasjon eller tilsvarende for å utøve det faglige ansvaret i et annet EØS-land eller Sveits, må søke Elsäkerhetsverket om å få godkjent sine yrkeskvalifikasjoner for å

kunne utøve yrket i Sverige. Søkeren må betale et saksbehandlingsgebyr på 1660 SEK. Personer som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i Sverige og som søker om autorisasjon, må betale et tilsvarende gebyr.

2.3.2 Danmark

I dansk rett er yrkeskvalifikasjonsdirektivet gjennomført i «Lov om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer». Loven gir hjemmel for å kreve gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Det fremgår av loven at hvert departement kan fastsette nærmere regler om slike saksbehandlingsgebyr.

Sikkerhetsstyrelsen kan med hjemmel i «Bekendtgørelse om udøvelse af erhverv som fagligt ansvarlig inden for elinstallationsområdet på baggrund af udenlandske erhvervsmæssige kvalifikationer» kreve gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som faglig ansvarlig i en elektrovirksomhet. Etter det departementet kjenner til, stilles det i Danmark kun lovkrav til den som skal ha det faglige ansvaret for arbeid knyttet til elektriske anlegg.

Den som skal utøve det faglige ansvaret må ha offentlig autorisasjon. Gebyret for slik autorisasjon utgjør 4975 DKK og gjelder uavhengig av om utdanningen er tatt i Danmark eller utenfor riket.

2.3.3 Finland

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet er i finsk rett gjennomført i «Lag om erkännande av yrkeskvalifikasjoner». Loven gir hjemmel for å kreve gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

Etter det departementet kjenner til stilles det, i likhet med Sverige og Danmark, kun lovbestemte kvalifikasjonskrav for den som skal utøve det faglige ansvaret for arbeid knyttet til elektriske anlegg.

Den som skal utøve det faglige ansvaret må ha autorisasjon, og gebyr for slik autorisasjon utgjør 465 Euro.

Kravet om autorisasjon gjelder uavhengig av om utdanningen og yrkeserfaringen er tilegnet i Finland eller i et annet EØS-land.

2.3.4 Polen

I Polen er yrkene innen elektrofagene lovregulerte på lik linje med ordningen i Norge.

Personer som har tilegnet sine yrkeskvalifikasjoner utenfor Polen må få godkjent sine yrkeskvalifikasjoner før de kan arbeide i det aktuelle yrket i Polen. Søkeren må betale et saksbehandlingsgebyr på 4300 PLN, hvilket for tiden utgjør om lag 11 600 NOK.

2.4 Sammenlignbare nasjonale gebyrordninger i Norge

2.4.1 Innledning

Det er i overkant av 160 lovregulerte yrker i Norge. Etter det departementet kjenner til, krever kun et fåtall av godkjenningsmyndighetene gebyr for å behandle saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Dersom man ser hen til det totale antallet saker som behandles, er imidlertid bildet noe annet, ettersom Helsedirektoratet, som den dominerende aktøren på området, krever gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for enkelte yrkeskategorier, jf. punkt 2.4.2.

2.4.2 Helsepersonell

Helsepersonell som skal arbeide i Norge må som hovedregel ha lisens eller autorisasjon. Den enkelte må betale et gebyr på 1665 NOK for å få behandlet og utstedt autorisasjon fra Autorisasjonskontoret. Dette kravet gjelder for alle, uavhengig av om man har gjennomført utdanningen i Norge eller i utlandet.

Forskrift 9. februar 2023 nr. 190 om gebyr ved behandling av søknad om autorisasjon, lisens, spesialistgodkjenning og godkjenning av etterutdanning for spesialister, regulerer nærmere retten til autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.

Leger med spesialistgodkjenning fra et annet EØS-land eller Sveits kan søke om konvertering til norsk spesialistgodkjenning (automatisk anerkjennelse). Saksbehandlingsgebyret for slik konvertering er 5000 NOK. Tilsvarende krav gjelder for leger med spesialistutdanning fra tredjeland.

2.4.3 Trafikklærere og faglige ledere etter vegtrafikkloven

Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 27 gir hjemmel for å gi bestemmelser om gebyr for godkjenning av trafikklærere og faglige ledere.

Forskrift 1. oktober 2004 nr. 1339 om trafikkopplæring og førerprøve m.m.(trafikkopplæringsforskriften) 6-17 regulerer blant annet adgan-

gen til å kreve gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for trafikklærere og faglige ledere som har ervervet sine yrkeskvalifikasjoner i et annet EØS-land eller Sveits. For behandling av slike søknader betales et gebyr på 2240 NOK, jf. forskrift 10. oktober 2023 nr. 1650 om gebyr på tjenester utført av Statens vegvesen på trafikant- og kjøretøyområdet.

2.4.4 Landmålere

Den som søker om godkjenning av sine utenlandske yrkeskvalifikasjoner for å kunne arbeide som landmåler i Norge, må betale et saksbehandlingsgebyr på 5000 NOK, jf. forskrift 26. juni 2009 nr. 864 om eiendomsregistrering (matrikkelforskriften) § 17. Saksbehandlingsgebyret skal dekke etableringskostnader, behandlingen av søknaden, tilrettelegging og retting av autorisasjonsprøven og utstedelse av landmålerbrev.

3 Hjemmel for å kunne ta gebyr for behandling av saker om godkjenning og forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner

---

3.1 Gjeldende rett

3.1.1 Dagens ordning og finansieringsmodell

Personer som har sin utdanning og yrkespraksis innen elektrofag fra et annet land, og som ønsker å etablere seg i Norge, må søke DSB om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner for å kunne videreføre yrket i Norge. Ved midlertidig yrkesutøvelse må yrkesutøveren sende en skriftlig forhåndsmelding med tilhørende dokumenter til DSB. Ettersom yrker på elektroområdet har vesentlige konsekvenser for helse/sikkerhet til mottakeren av tjenesten, foretas det en forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjonene før vedkommende kan utøve yrket i Norge for første gang. Kravet om godkjenning fra DSB gjelder enhver som har sin elektrofaglige utdanning og yrkespraksis utenfor Norge, og gjelder derfor også for norske statsborgere. For den enkelte er saksbehandlingen i dag gratis. Kostnadene ved saksbehandlingen dekkes gjennom gebyrer som pålegges virksomheter som underlegges tilsyn av DSB.

3.1.2 Statlige retningslinjer

Utgangspunktet og hovedregelen er at det offentliges utgifter dekkes over de offentlige budsjet-

tene. Dersom det skal kreves dekning for utgifter ved offentlig myndighetsutøvelse, må dette fremgå av lov.

Statens adgang til å kreve gebyr for myndighetshandlinger er nærmere regulert i Finansdepartementets rundskriv om statlig gebyr- og avgiftsfinansiering (R-112/15). Rundskrivet gjelder for alle gebyrer og sektoravgifter som inngår i finansieringen av statlige fastsatte tjenester, som for eksempel tillatelser, registreringer, kontroller, tilsyn og rettsprosesser. Dersom hovedformålet med ordningen er å finansiere tjenesteproduksjon som er fastsatt ved lov, forskrift eller annet statlig regelverk, og er rettet mot person, virksomhet, næring eller sektor, er ordningen omfattet av rundskrivet.

Etter Finansdepartementets rundskriv skal gebyrer og sektoravgifter ha som hovedformål å finansiere en myndighetsbestemt tjeneste. Dette hovedformålet skal fremgå av regelverket for ordningen.

Departementet legger til grunn at et krav om dekning av kostnader knyttet til behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner vil være en gebyrordning etter Finansdepartementets rundskriv. Tjenesten leveres til individuelle mottakere og er knyttet til den som mottar tjenesten.

3.1.3 Adgangen til å ta gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner etter EØS-retten – hovedpunkter

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet regulerer ikke direkte spørsmålet om den enkelte kan pålegges å dekke kostnader knyttet til behandlingen av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

I Europakommisjonens retningslinjer til yrkeskvalifikasjonsdirektivet «User Guide Directive 2005/36/EC All you need to know about recognition of professional qualifications» fremgår av punkt 63 blant annet følgende:

«You cannot be asked for any financial contribution for submitting a declaration as part of the freedom to provide services. In fact, in that case the authority of the host Member State does not have to process or assess any application (see point A 1, question 24).

In other cases you may have to pay a fee for processing your application, e.g for establishment in a host Member State. However, this amount may not exceed the actual cost of the

procedure and must be comparable with the fee paid by nationals in similar circumstances.

The fees for the EPC procedure (see question 14) must also be reasonable, proportionate and commensurate with the costs incurred by the authorities and must not act as a disincentive to apply for an EPC.»

Europakommisjonen utarbeidet i 2016 “Code of conduct approved by the group of coordinators for the directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications. National administrative practices falling under directive 2005/36/EC.” Dette dokumentet er ikke å anse som juridisk bindende, men er basert på yrkeskvalifikasjonsdirektivet og EU-domstolens praksis. Artikkel 13 omhandler muligheten for å ta gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i forbindelse med etablering og ved forhåndskontroll av kvalifikasjoner ved midlertidig yrkesutøvelse. Som akseptabel praksis angir artikkel 13 oppsummert at gebyret ikke må overstige kostnadene ved saksbehandlingen, det må være sammenlignbart med det gebyret som betales av hjemstatens innbyggere i tilsvarende situasjoner og det må ikke settes til et nivå som i praksis gjør det umulig å utøve rettighetene etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Det fremgår videre at det kan fastsettes en fast gebyrsats, basert på gjennomsnittskostnadene for behandlingen av sakene.

Av ovennevnte fremgår at den enkelte, innenfor gitte vilkår, vil kunne møtes med gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. En forutsetning for dette vil være at gebyret ikke strider mot EØS-avtalens regler om ulovlig forskjellsbehandling (artikkel 4), fri bevegelighet for arbeidstakere (artikkel 28) og den frie etableringsretten (artikkel 31), jf. nærmere om forholdet til EØS-retten under punkt 3.4.

3.2 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsnotatet at det innføres en hjemmel i el-tilsynsloven for å kunne gi forskrift om gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for yrker innen elektrofagene.

Lovforslaget forutsetter at nærmere bestemmelser om saksbehandlingsgebyr innarbeides i forskrift 19. juni 2013 nr. 739 om elektroforetak og kvalifikasjonskrav for arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr.

3.3 Høringsinstansenes syn

Nelfo er en landsforening i NHO som organiserer elektro-, ekom- og heisbedriftene. Foreningen mener at lovforslaget er nødvendig og fornuftig for å kunne ivareta oppgavene og elsikkerheten på en effektiv måte. Det pekes på at dagens godkjenningsordning legger beslag på store ressurser hos DSB og gir mindre ressurser til de øvrige elsikkerhetsområdene. Nelfo mener at innføring av et saksbehandlingsgebyr vil sikre at det avsettes tilstrekkelig ressurser i DSB for å kunne håndtere søknadsbehandlingen, uten at dette påvirker DSBs primæroppgaver på elsikkerhetsområdet. Foreningen uttaler at stipuleringen av gebyrkostnadene virker rimelig og proporsjonal, at gebyret ikke vil føre til begrensninger av nødvendig arbeidsinnvandring og at innføring av gebyr vil kunne begrense omfanget av mangelfulle søknader.

Norsk Industri er en landsforening tilknyttet NHO. I den grad innføring av gebyr vil hindre nødvendig tilførsel av kvalifisert arbeidskraft, er foreningen skeptisk til lovforslaget. Norsk Industri oppfatter imidlertid stipuleringen av gebyrkostnaden som lav, og forhåpentligvis såpass lav at den neppe vil begrense tilfanget av kvalifisert fagkompetanse. Foreningen viser videre til at departementet i høringsbrevet legger til grunn en rimelighetsvurdering ved beregningen av gebyret, men registrerer at denne rimelighetsvurderingen ikke fremkommer av lovforslaget. Foreningen mener det bør stilles krav til en rimelighetsvurdering dersom det utarbeides en forskrift, og peker på at dette er viktig for å kunne opprettholde industriens konkurransevne. Det anføres videre at det bør klargjøres om gebyr også kan kreves ved forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner ved midlertidig tjenesteyting. Denne klargjøringen er også etterspurt av Statnett SF. Norsk Industri viser ellers til at Totalberedskapskommisjonen har anbefalt at forvaltnings- og tilsynsmodell for elsikkerhet bør være klarere og plassert hos NVE, og stiller spørsmål om lovteksten bør gis en utforming som eksplisitt tillegger forskriftskompetansen til DSB eller andre forvaltningsorganer.

El- og IT Forbundet er et forbund i LO med i overkant av 41 000 medlemmer. Forbundet støtter lovforslaget og peker på viktigheten av at gebyrene blir øremerket og brukt til sitt formål, slik at DSB kan frigjøre kapasitet til de øvrige elsikkerhetsoppgavene. Forbundet mener at det bør åpnes for å kunne ta høyere gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som faglig ansvarlig i et elektroforetak, og

viser til at behandlingen av slike søknader ofte vil kreve økt bruk av ressurser. For øvrig mener forbundet at en høy gebyrsats vil kunne bidra til at det fremmes flere reelle søknader, dvs. søknader motivert ut fra et ønske om å arbeide i Norge.

3.4 Departementets vurderinger

Etter departementets syn gir yrkeskvalifikasjonsdirektivet, innenfor visse EØS-rettslige begrensninger, åpninger for å kunne ta gebyr for behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i forbindelse med etablering i en vertsstat. Det samme gjelder ved forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjonene ved midlertidig yrkesutøvelse, jf. punkt 3.1.3.

Av EØS-avtalen artikkel 4 fremgår følgende:

«Enhver forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet skal være forbudt innenfor denne avtales virkeområde, med forbehold for de særbestemmelser den selv gir.»

Denne artikkelen statuerer et forbud mot nasjonalitetsbasert forskjellsbehandling, og innebærer blant annet at sammenlignbare situasjoner skal behandles likt. Forbudet rammer både direkte og indirekte forskjellsbehandling på bakgrunn av nasjonalitet.

I Europakommisjonens «Code of conduct approved by the group of coordinators for the directive 2005/36/EC on the recognition of professional qualifications. National administrative practises falling under directive 2005/36/EC» artikkel 13 bokstav b, er forbudet mot forskjellsbehandling på grunnlag av nasjonalitet angitt slik:

«(b) the charges should be comparable to those paid by nationals of the host Member State in similar circumstances.»

Departementet foreslår at plikten til å betale saksbehandlingsgebyr skal gjelde enhver som kommer inn under ordningen for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner, og den vil derfor gjelde uavhengig av nasjonalitet. Departementet mener derfor at den foreslåtte gebyrordningen ligger innenfor EØS-avtalen artikkel 4 om ulovlig forskjellsbehandling.

Selv om et tiltak ikke forskjellsbehandler på grunnlag av nasjonalitet, vil det likevel etter forholdene kunne utgjøre en restriksjon på den frie bevegelsen for arbeidstakere og den frie etableringsretten etter EØS-avtalen artikkel 28 og 31. Gebyrer for saksbehandling kan gjøre det mindre

attraktivt for personer med utdanning og praksis fra andre EØS-land å etablere seg og arbeide i Norge. Et saksbehandlingsgebyr vil dermed kunne utgjøre en restriksjon på den frie bevegelseheten for arbeidstakere. Slike restriksjoner vil likevel etter EØS-retten være lovlige dersom de er begrunnet i et legitimt hensyn og er egnede, nødvendige og proporsjonale.

Det fremgår av Europakommisjonens retningslinjer til yrkeskvalifikasjonsdirektivet og av Europakommisjonens «Code of conduct...» at et gebyr ikke må overstige kostnadene ved søknadsbehandlingen. Av «Code of conduct...» fremgår videre at gebyret ikke må settes på et nivå som i praksis vil gjøre det umulig å utøve rettighetene etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet. For søknadsprosedyrer for å erverve et europeisk profesjonskort, angir Europakommisjonens retningslinjer at gebyrene skal være rimelige, proporsjonale og stå i et rimelig forhold til myndighetenes kostnader. Det fremgår videre at de ikke må utgjøre en hindring for å søke om profesjonskort. Ordningen med europeisk profesjonskort er foreløpig begrenset til å gjelde yrkene sykepleier, provisor, farmasøyt, fysioterapeut, eiendomsmegler og fjellfører. Departementet legger likevel til grunn at disse kriteriene vil være relevante ved innføring av gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for yrker på elektroområdet.

EU-domstolen har i flere saker uttalt seg om gebyrers størrelse og om kostnadsposter som kan inngå i beregningen av gebyret. Disse sakene dreier seg ikke direkte om yrkeskvalifikasjonsdirektivet, men om tjenstedirektivet og retten til etablering. Uttalelsene anses likevel som relevante for vurderingen av gebyrets størrelse ved saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for yrker på elektroområdet.

I sak C-19/92 Kraus ble en søknadsordning med tilhørende saksbehandlingsgebyr ansett for å være en lovlig restriksjon på den frie bevegelseheten for arbeidstakere og den frie etableringsretten. Saken gjaldt en tysk jurist som måtte innhente tillatelse fra tyske myndigheter for å kunne bruke en akademisk grad som han hadde ervervet i Skottland. For å få slik tillatelse måtte vedkommende fremme en søknad og betale et gebyr for behandlingen av søknaden. En slik ordning ble ansett for å være lovlig etter EU-retten, forutsatt blant annet at gebyret ikke ble satt urimelig høyt. Spørsmålet om størrelsen på fastsatte gebyrer er behandlet i enkelte saker fra EU-domstolen, blant annet i sak C-400/08 Kommisjonen mot Spania. Kommisjonen hadde anført at nivået på det aktu-

elle saksbehandlingsgebyret var «unrelated to the cost of the procedure», og dermed var uproporsjonalt. EU-domstolen uttalte imidlertid at «that method of calculating the fees due reflects overall costs reasonably accurately and is likely to deviate little from actual costs in individual cases.» Sak C-316/15 Hemming inneholder også uttalelser fra EU-domstolen om hvilke kostnadsposter som kan inngå ved fastsettelse av et saksbehandlingsgebyr.

Oppsummert kan det av ovennevnte dommer fra EU-domstolen utledes at gebyrene må gjenspeile kostnadene knyttet til saksbehandlingen og ikke være urimelig høye.

Departementet legger til grunn at EØS-retten, innenfor ovennevnte skranker, gir adgang til å ta gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.

For sammenligning med tilgrensende lovgivning har departementet sett hen til lov 19. juni 2009 nr. 103 om tjenestevirksomhet (tjenesteloven) § 11 fjerde ledd, som fastsetter at gebyr for saksbehandlingen skal være rimelig og ikke overstige kostnadene ved saksbehandlingen. Av lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 70 (2008–2009) Om lov om tjenestevirksomhet), fremgår følgende særmerknad til tjenesteloven § 11 fjerde ledd:

«Loven krever for det første at gebyret skal være «rimelig». Europakommisjonens håndbok nevner i punkt 6.1.8 at gebyrene ikke skal innebære et betydelig økonomisk hinder, under hensyn til arten av virksomheten og investeringene som normalt er forbundet med den. For det annet skal gebyret ikke overstige kostnadene til saksbehandlingen. Ansvarlig myndighet må likevel kunne kreve et gebyr som baserer seg på normal kostnadene eller er beregnet på grunnlag av et gjennomsnitt av kostnadene ved saksbehandlingen.»

Hensett til at begrepet «rimelig» står sentralt for vurderingen av om et gebyr kan anses lovlig etter EØS-rettslige regler, har departementet funnet grunn til å innta denne begrensningen direkte i lovteksten, jf. høringsuttalelse fra Norsk Industri og tjenesteloven § 11 fjerde ledd.

Statlige føringer for fastsettelse av gebyrer for offentlige tjenester fremgår av Finansdepartementets rundskriv R-112/15. Gebyret skal ikke overstige kostnadene ved å produsere og levere tjenesten, og skal dekke kostnader basert på en kostnadseffektiv drift. Gebyret skal som hovedregel dekke myndighetshandlingen fullt ut (selvkostprinsippet).

Av Finansdepartementets rundskriv fremgår at beregningen av gebyrets størrelse bør skje på grunnlag av gjennomsnittskostnaden ved å produsere og levere tjenesten.

Kostnadselementer som inngår ved behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner vil være arbeid knyttet til gjennomgang av dokumentasjon på den enkeltes identitet, yrkeskvalifikasjoner og yrkeserfaring, herunder verifisering av dokumenter. I tillegg inngår arbeid med innhenting av ytterligere dokumentasjon og skriving av vedtak. I beregningsgrunnlaget inngår også driftsutgifter for bruk av fellestjenester.

Ved fastsetting av saksbehandlingsgebyrets størrelse, må det tas hensyn til antallet årlige saker og kostnader forbundet med å håndtere disse innenfor saksbehandlingsfristene i yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Ifølge DSB vil gjennomsnittskostnaden ved å behandle en søknad utgjøre rundt 3000 NOK. Det er da lagt til grunn at antallet årlige saker vil ligge mellom 2500–3000 og at det vil være behov for syv årsverk til å behandle disse sakene.

Dersom en person fremmer sak om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som berører flere yrker innen elektrofagene, vil dette kunne innebære enklere saksbehandling og lavere kostnader enn de stipulerte gjennomsnittskostnadene ved saksbehandlingen. En differensiering av gebyrets størrelse for slike tilfeller vil derfor bli vurdert i forbindelse med fastsettelse av forskrift etter loven. En slik differensiering vil også bli vurdert dersom det viser seg at gjennomsnittskostnaden for behandling av enkelte sakstyper avviker fra de øvrige, jf. høringsuttalelse fra El- og IT Forbundet.

Ved regulering av gebyrsatsen vil kostnadene bli løpende vurdert for å sikre at de er basert på en kostnadseffektiv drift. Videre må det sikres at det ikke ligger noen elementer av overskudd i beregningene og at gebyrsatsen for øvrig er i samsvar med EØS-retten. DSB vil holde løpende oversikt over og synliggjøre beregningene som ligger til grunn for gebyrsatsene. Satsene skal gjennomgås og om nødvendig oppdateres i tilknytning til de årlige budsjettprosessene.

Lovforslaget innebærer at forskriftskompetansen tillegges departementet. Dette gir fleksibilitet med hensyn til om myndigheten skal delegeres og til eventuelle fremtidige endringer i ansvarsområder mellom departementene. Departementet ser det derfor ikke som formålstjenlig å angi i lovteksten at DSB eller eventuelt andre organer skal tillegges denne forskriftskompetansen, slik det er foreslått av Norsk Industri.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget åpner for at den som søker om godkjenning av sine yrkeskvalifikasjoner eller underlegges forhåndskontroll, vil måtte betale et saksbehandlingsgebyr, som etter dagens kostnadsnivå er beregnet til ca. 3 000 NOK. Ved beregningen av gebyrets størrelse er det lagt til grunn at de årlige utgiftene til saksbehandlingen vil utgjøre 7,5 mill. kroner, fordelt på 2 500 saker. I forbindelse med utarbeidelsen av forskrift etter loven vil det bli vurdert om det skal foretas en differensiering av gebyrsatsen for tilfeller der den enkelte fremmer en sak om godkjenning som berører flere yrkeskategorier. Det samme vil bli vurdert dersom gjennomsnittskostnaden for behandling av enkelte sakstyper avviker fra det ordinære kostnadsbildet.

Gebyrinntektene skal dekke DSBs kostnader ved behandlingen av sakene. Dersom det legges til grunn at antallet saker vil ligge på 2500 til 3000 pr. år, vil dette ut fra dagens kostnadsbilde gi årlige gebyrinntekter i størrelsesorden 7,5 til 9 millioner kroner.

Saker som fremmes etter dagens system er til dels mangelfulle, og det går med mye tid til å innhente ytterligere dokumentasjon på utdanning og yrkeserfaring. Innføring av gebyr vil kunne medføre at det legges mer forarbeid i sakene, slik at de er mer komplette ved innlevering. Dette vil kunne bidra til å redusere saksbehandlingstiden. En redusert saksbehandlingstid vil være positivt både for den som tilbyr sin arbeidskraft og for bedrifter i Norge som etterspør deres kompetanse, og støtte opp under formålet om fri bevegelighet av arbeidskraft mellom landene.

En gebyrordning vil kunne bidra til at det fremmes flere reelle saker, det vil si saker der den enkelte har som intensjon å arbeide i Norge.

5 Merknader til lovforslaget

Til § 12:

Forslaget til andre ledd første punktum gir departementet hjemmel til å gi bestemmelser om gebyr for behandling av saker om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for de lovregulerte yrkene etter bestemmelsens første ledd. Gebyrordningen omfatter både behandling av søknader om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner i forbindelse med etablering (jf. yrkeskvalifikasjonsloven kapittel 3) og forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner ved

midlertidig yrkesutøvelse (jf. yrkeskvalifikasjonsloven kapittel 2).

Inndelingen av elektroyrkene, slik de fremgår av den norske utdanningsmodellen og er meddelt EU som lovregulerte yrker etter yrkeskvalifikasjonsdirektivet, er i dag følgende:

Fagarbeidere, jf. forskrift 19. juni 2013 nr. 739 om elektroforetak og kvalifikasjonskrav for arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr § 6 og § 8:

- Automatikere, som arbeider på elektriske lavspenningsanlegg i automatiserte systemer
- Automatikkmekanikere, som arbeider på elektriske lavspenningsanlegg på hydraulikk-systemer og pneumatikk-systemer i automatiserte systemer
- Elektrikere, som arbeider på elektriske lavspenningsanlegg i bolig, næringsbygg og industri
- Elektroreparatører, som reparerer elektrisk utstyr
- Energimontører, som arbeider på elektriske forsyningsanlegg (lav- og høyspenningsanlegg)
- Energioperatører, som arbeider på elektriske forsyningsanlegg i kraftproduksjonsanlegg (lav- og høyspenningsanlegg)
- Heismontører, som arbeider på elektriske anlegg i heistekniske installasjoner
- Linjemontører (Gr. B), som arbeider på elektriske forsyningsanlegg begrenset til kraftoverføringslinjer (lav- og høyspenningsanlegg)
- Reparatører av elektromedisinsk utstyr
- Togelektrikere, som arbeider på elektriske lav- og høyspenningsanlegg på rullende materiell for jernbane og sporveier.

Faglig ansvarlige, jf. forskrift 19. juni 2013 nr. 739 om elektroforetak og kvalifikasjonskrav for arbeid knyttet til elektriske anlegg og elektrisk utstyr § 7:

- Faglig ansvarlige for prosjektering av elektriske anlegg

- Faglig ansvarlige for prosjektering, bygging og vedlikehold av andres elektriske anlegg (elektroinstallatør)
- Faglig ansvarlige for arbeid knyttet til arbeidsgivers egne forsyningsanlegg
- Faglig ansvarlige for drift og vedlikehold av arbeidsgiverens egne lavspenningsanlegg eller små, enkle høyspenningsanlegg.

I tillegg inngår kvalifikasjonskrav etter forskriften § 9 for faglig ansvarlige og øvrig personell som utfører uavhengig tredjepartskontroll av andres elektriske anlegg.

Forskriften § 10 regulerer kvalifikasjonskravene for offentlig tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr. Disse yrkene omfatter offentlig myndighetsutøvelse, og er ikke omfattet av yrkeskvalifikasjonsloven, jf. yrkeskvalifikasjonsloven § 2 fjerde ledd.

Andre ledd første punktum angir at det blant annet kan gis bestemmelser om at det skal innbetales gebyr for hver enkelt yrkeskategori som saken omfatter. En person som fremmer en sak om godkjenning innen flere yrker vil i så fall måtte betale et tilsvarende antall gebyrer. Slike tilfeller vil imidlertid kunne innebære enklere saksbehandling og lavere kostnader. En differensiering av gebyrets størrelse for tilfeller der den enkelte fremmer en sak som berører flere yrkeskategorier vil bli vurdert i forbindelse med forskrift etter loven. Slik differensiering av gebyrsatsen vil også bli vurdert dersom det viser seg at gjennomsnittskostnaden for behandlingen av enkelte sakstyper avviker fra det ordinære kostnadsbildet. Det kan bestemmes at saksbehandlingsgebyret skal være innbetalt før saken undergis behandling.

Andre ledd andre punktum angir at gebyret skal være rimelig og ikke overstige kostnadene ved saksbehandlingen. Dette tilsvarer ordlyden i tjenesteloven § 11 fjerde ledd, og skal forstås på samme måte. Gebyrsatsene skal gjennomgås og om nødvendig oppdateres i tilknytning til de årlige budsjettprosessene.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i el-tilsynsloven (hjemmel for gebyr for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner mv.)

I

I lov 24. mai 1929 nr. 4 om tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr gjøres følgende endringer:

§ 12 andre ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om gebyr for behandling av saker om godkjenning og forhåndskontroll av yrkeskvalifikasjoner for yrker som nevnt i første ledd, herunder gebyr for behandling av hver enkelt yrkeskategori som saken omfatter,

betaling av gebyr og om virkninger av manglende betaling. Gebyret skal være rimelig og ikke overstige kostnadene ved saksbehandlingen.

Nåværende § 12 andre til fjerde ledd blir tredje til nytt femte ledd.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

